

Luftvägsvirusinfektioner inklusive covid-19 och influensa i kommunal vård och omsorg - Vårdhygienisk rutin

Detta dokument kan vara föremål för fortlöpande uppdateringar. Utskrivet dokument är giltigt endast om versionsnummer/godkännandedatum överensstämmer med digitalt publicerat dokument på Insidan eller Vårdgivarwebben

Versionshistorik

Version	Ändringar
Aktuell version	Ny rutin som omfattar all kommunal vård- och omsorgsverksamhet

Innehåll

Luftvägsvirusinfektioner inklusive covid-19 och influensa i kommunal vård och omsorg - Vårdhygienisk rutin	1
Syfte.....	2
Omfattning.....	2
Ansvar.....	2
Bakgrund	2
Terminologi	2
Insjuknande och smittsamhet	2
Personal	3
Vårdhygieniska rutiner för samtlig kommunal verksamhet.....	3
Skyddsutrustning	3
Vårdhygieniska rutiner	4
Hemtjänst, hemsjukvård och LSS	4
SÄBO, korttids- och gruppboenden	4
Boende/omsorgstagare	5
Vid utbrott	5
Städning och desinfektion	6
Tvätt/Avfall	6
Smittspårning.....	6
Utbrottshantering av covid-19 eller influensa	7
Referenser	7

Syfte

Minska smittspridning av luftvägsvirus, särskilt under perioder när förekomsten är hög.

Omfattning

Kommunal vård och omsorg.

Ansvar

Chef på respektive enhet bär ansvar för att rutinen följs av alla medarbetare.

Bakgrund

Risken för att bli allvarligt sjuk i virusorsakade luftvägsinfektioner ökar med stigande ålder och för personer med riskfaktorer, till exempel nedsatt immunförsvar. Detta dokument beskriver vårdhygieniskt tillvägagångssätt för att minska virus-spridning till både patienter och personal.

Terminologi

Luftvägsvirus – Det finns olika virus som kan orsaka luftvägsinfektion. Influensa och covid-19 är virus som oftare orsakar svår infektion hos äldre och de med underliggande sjukdomar. Men flera luftvägsvirus kan ibland orsaka svår infektion och i vård och omsorg ska vi alltid arbeta på ett sådant sätt att vi undviker att smitta sprider sig, både till patienter, omsorgstagare och personal.

Många omsorgstagare rekommenderas vaccination mot både influensa och covid-19, detta skyddar personen mot allvarlig sjukdom, men minskar också smittspridning på gruppboenden.

Insjuknande och smittsamhet

När bör virusorsakad luftvägsinfektion misstänkas?

Förekomst av minst ett av följande nytillkomna symtom:

- hosta, ont i halsen, andfåddhet, eller rinnande/täppt näsa, med eller utan feber, *och*
- ansvarig vård- och omsorgspersonal misstänker att orsaken är infektion.

Även ett hastigt insjuknande i lunginflammation eller bortfall av lukt/smaksinne kan vara symtom på covid-19 eller influensa. Illamående och kräkningar kan förekomma. Äldre kan ibland insjukna i hög feber och förvirring som enda symtom.

Inkubationstid

Tiden från smitta till sjukdom för virusorsakade luftvägsinfektioner är vanligtvis 1–5 dagar.

Diagnostik

PCR-provtagning för covid-19, influensa och RS-virus skall utföras när det finns medicinska skäl samt vid behov av smittförebyggande åtgärder. Ansvarig läkare beslutar om provtagning.

Smittvägar för luftvägsvirusinfektioner

Virus sprids via droppar från en smittsam persons luftvägar som når en annan persons slemhinnor. Spridning kan ske direkt från person till person eller genom förorenade händer, ytor och föremål. Att hålla avstånd är tillsammans med god handhygien viktigast för att undvika smitta.

Smittsamhet

Smittsamhet från en person med luftvägsinfektion är störst under perioden kring insjuknandet och några dagar framåt.

Vuxna personer kan ofta betraktas som smittfria när följande kriterier är uppfyllda.

- A. 5 dagar efter symtomdebut och,
- B. Feberfrihet i minst 24 timmar och,
- C. Klinisk förbättring.

Personer med nedsatt immunförsvar kan vara smittsamma längre.

Exponerade och Postexpositionsprofylax

Vid fall av influensa inom vård och omsorg rekommenderar Folkhälsomyndigheten att patienter personer på särskilt boende som exponerats för smitta ska erbjudas läkemedelsprofylax om inte kontraindikationer finns ([länk, sida 18](#)).

Var observant på luftvägssymtom eller feber hos alla individer som exponerats för sjuka personer och informera dem att genast meddela eventuella symtom.

Personal

Folkhälsomyndigheten rekommenderar att personer som arbetar i vård och omsorg att stanna hemma när de får symtom på luftvägsinfektion. Grundregeln för återgång i arbete är att personen ska vara förbättrad och feberfri sedan minst ett dygn.

Vaccination av personal

Personal som arbetar med patienter och omsorgstagare bör erbjudas vaccination mot influensa varje år enligt Folkhälsomyndighetens. Vaccinationerna är viktiga av flera skäl: arbetsmiljö, patientsäkerhet och minskad påverkan på verksamheten i stort.

Vårdhygieniska rutiner för samtlig kommunal verksamhet

Skyddsutrustning

- **Följ alltid basala hygienrutiner** [Basal hygien i vård och omsorg - Anvisning](#). Vidare vägledning finns i [Luftvägssmitta – Val av skyddsutrustning](#).
- **Vid misstänkt eller bekräftad Covid-19 eller influensa: Använd visir och andningsskydd** tillhörande någon av klasserna FFP3/FFP2. Ska användas under de första 5 dagarna när omsorgstagaren är sjuk om man arbetar nära patienten mer än en timme per arbetspass. Om man har kortare kontakter med omsorgstagaren kan munskydd klass II och visir användas.

- **Vid andra förkylningsvirus: Använd visir och munskydd klass II** under de första 5 dagarna, och därefter visir eller annat skydd mot stänk mot ansiktet under tiden omsorgstagaren har symtom, till exempel snor och hosta.
- Flergångsvisir rengörs och desinficeras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider innan återanvändning.

På-och avklädning av skyddsutrustning

Påklädning och avklädning kan ske i rummet/lägenheten, utanför säkerhetsavståndet 2 meter.

Följ basala hygienrutiner, det vill säga avklädning av handskar, förkläde och visir + munskydd ska alltid ske med försiktighet för att undvika spill och risk för nedsmutsning av arbetsdräkt och händer.

Påklädningsordning

1. Desinficera händerna
2. Ta på vätskeavvisande kortärmat plastförkläde (vid risk för mycket stänk/spill långärmat engångsrock/plastförkläde)
3. Knyt ihop förklädet baktill med en lös rosett så den är lätt att lösgöra.
4. Ta på munskydd (klass II) eller andningsskydd (FFP2 eller FFP3), se vilket under rubrik om skyddsutrustning.
5. Ta på visir
6. Ta på undersökningshandskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor

Rutin för säker avklädning i rummet/lägenheten.

1. Ta av handskar. *Desinfektera händerna*
2. Ta av engångsplastförklädet (ta av så att den hamnar ut och in). *Desinfektera händerna*
3. Ta av skyddsglasögon/visir (tas av bakifrån). *Desinfektera händerna.*
4. Ta av munskydd/andningsskydd i snörena, minst 2 meter från vårdtagaren. Lyft båda snörena framåt över huvudet. Undvik att vidröra utsidan av munskyddet. *Desinfektera händerna*

Lägg använd skyddsutrustning i soppåse, knyt ihop och kassera den. Byt arbetskläder om de förorenats innan besök hos annan boende under samma arbetspass.

Vårdhygieniska rutiner

Hemtjänst, hemsjukvård och LSS

I personens eget hem hanteras material, städning, tvätt och disk som vanligt. Utrustning och hjälpmedel som tas mellan olika hem ska desinfekteras.

SÄBO, korttids- och gruppboenden

Besökare

Besökare ska alltid hålla god handhygien, hosta i armvecket och bör inte komma till boendet när de är förkylda eller vid annan smittsam sjukdom.

Verksamhetsansvariga ska se till att det finns möjlighet att tvätta händer med tvål och vatten eller desinficera dem med handdesinfektionsmedel vid entrén och i allmänna utrymmen.

Måltider

- Person med luftvägsinfektion orsakad av luftvägsvirus serveras mat och äter i sitt rum/lägenhet.
- Disk hanteras som vanligt.

Material

- Använd rumsbunden utrustning (stetoskop, blodtrycksmanschett etc.)
- Ta bara in det material som behövs till varje vårdmoment.
- Begränsa förråds mängden på rummet/toaletten. Riktmärke är att materialet omsätts inom någon månad.
- Flergångsmaterial desinfekteras enligt tillverkarens rekommendationer.
- Medicinteknisk utrustning och hjälpmedel som varit inne i vådrummet ska desinfekteras innan det tas ut ur rummet. Använd ytdesinfektionsmedel med tensider.

Boende/omsorgstagare

Sjuka/smittsamma boende/omsorgstagare

- Den boende/omsorgstagaren ska vistas i eget rum/lägenhet med stängd dörr och egen toalett och dusch så länge personen är smittsam.
- Begränsa antalet som deltar i vården av boende/omsorgstagare. Vid utbrott bedrivs om möjligt också kohortvård, så att särskild avdelad personal vårdar den boende som har konstaterad smitta. Kohortvård ska bedrivas 24 timmar/dygn. De deltar inte i vård av övriga boende/omsorgstagare.
- Den som vårdar den sjuke kan hantera livsmedel och arbeta i avdelningsköket om basala hygienrutiner följs.

Alla boende/omsorgstagare

- Uppmana alla boende/omsorgstagare att hosta och nysa i armvecket eller i engångspapper. Använt papper läggs direkt i avfallspåse. Avsluta med att tvätta händerna med tvål och vatten och/eller utför handdesinfektion.
- Alla boende/omsorgstagare på enheten ska få möjlighet eller hjälp till att tvätta händerna med tvål och vatten och/eller utföra handdesinfektion.

Vid utbrott

Följande åtgärder, alla eller några, kan sättas in på boenden, till exempel SÄBO, som har många som kan bli allvarligt påverkade av även ”vanliga” förkylningar och där smittspridning riskerar att få allvarliga konsekvenser.

- Alla symptomfria boende/omsorgstagare uppmanas att vistas så mycket som möjligt i sina lägenheter/rum. Om de har svårt att stanna på rummet bör de i alla fall hålla sig på sin enhet.

- Minimera vistelse i gemensamma utrymmen, se till att så få som möjligt vistas i lokalen samtidigt. Håll 2 meters avstånd mellan personer vid ex. tv-tittande: Vistelse utomhus är att föredra.
- Boende/omsorgstagare serveras och äter på sina rum.
- Personalen bör inte gå runt på flera avdelningar.
- Överväg postexpositionsprofylax ([länk](#)).

Dagverksamhet och andra aktiviteter

Vid utbrott bör man överväga om dagverksamhet och andra aktiviteter där personer från flera boenden träffas ska fortsätta som vanlig eller behöver planeras om för att minska risk för spridning mellan boenden.

Städning och desinfektion

Vid all rengöring/desinfektion är mekanisk bearbetning av ytor en förutsättning för bästa resultat.

Punktdesinfektion

Vårdpersonal ansvarar för att omedelbart torka upp spill/stänk av kroppsvätskor med en engångsduk av papper och därefter desinfektera ytan med ytdesinfektionsmedel med tensider.

Daglig städning

Det är viktigt med tydliga städrutiner och personal som har kunskap om på- och avklädning av skyddskläder, korrekt handskanvändning och munskydd.

- Den som städar ska följa basala hygienrutiner och använda skyddsutrustning som omvårdnadspersonalen vid städning i rummet där omsorgstagaren befinner sig.
- Tagytor som t.ex. handtag, säng, sängbord, toalett och kranar desinfekteras dagligen med ytdesinfektionsmedel med tensider.
- Använd rengöringsmedel och vatten till övriga ytor.
- Desinfektera använd städutrustning med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid eller om möjligt kör i spoldesinfektor, alternativt använd engångsmopp.

Vid frågor rådgör med Vårdhygien.

Tvätt/Avfall

- Använd handskar och engångsplastförkläde vid hantering av smutsig tvätt.
- Sortera och hantera tvätten i vårdtagarens rum/lägenhet och lägg direkt i tvättmaskin.
- Textilier som skickas för tvätt (cirkulationstvätt) hanteras som vanligt.
- Avfall hanteras som vanligt, soppsäsen försluts på rummet.

Smittspårning

Det är bra att skriva en lista på vilka boende som kan ha utsatts för covid-19 eller influensa-smitta och vara uppmärksamma på symtom hos dessa. Kontakta vårdhygien vid behov.

Utbrottshantering av covid-19 eller influensa

Utbrott definieras som 3 fall eller fler av Covid-19 eller influensa som misstänks ha smittats av varandra eller har samma gemensamma smittkälla. Kontakta vårdhygien vid behov, initialt eller om insatta insatser inte ger resultat.

- Snabb kartläggning av omfattning. Hur många patienter/omsorgsgare/personal har misstänkta symtom?
- Säkerställ att smittförebyggande arbetssätt är känt och används av personalen, inklusive användning av skyddsutrustning.
- Säkerställ att isolering eller vård på eget rum och kohortvård används i så stor utsträckning som är möjligt utifrån verksamhetens förutsättningar.
- Säkerställ att god vård och omsorg kan fortsätta att bedrivas på enheten och ta hänsyn till de negativa konsekvenser som utbrottshantering kan medföra.
- Kontakta vårdhygien för vägledning om lämpliga åtgärder.

I [Åtgärder mot smittspridning av virusorsakade luftvägsinfektioner inom vård och omsorg \(folkhalsomyndigheten.se\)](#) beskrivs förebyggande åtgärder och smittförebyggande strategier (s. 12-15). Vid utbrott se samma dokument sida 17.

Referenser

[AFS 2023:10, kap 11](#). Arbetsmiljöverket, smittrisker

[AFS 2020:1](#) (pdf). Arbetsmiljöverket, Arbetsplatsens utformning

[SOSFS 2015:10 Basal hygien i vård och omsorg \(socialstyrelsen.se\)](#)

[Vårdhygien - Vårdgivarwebb Region Norrbotten](#)

[Vägledning för vaccination av personal inom vård och omsorg — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

[Åtgärder mot smittspridning av virusorsakade luftvägsinfektioner inom vård och omsorg — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

[Behandling och profylax vid influensa – behandlingsrekommendation | Läkemedelsverket](#)